

TC. KÜLTÜR BAKANLIĞI

KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA KURULTAYI

14-16 MART 1990
ANKARA

OTURUM II

BİLDİRİ

YEREL YÖNETİMLERİN KORUMA ETKİNLİKLERİNDE
ROLÜ VE ÖNEMİ, YEREL ÖLÇEKTE KARŞILAŞILAN
SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

HAZIRLAYAN

KÜRŞAT NUMANOĞLU
Ürgüp Belediye Başkanı

323
316

ÇEKÜL KÜTÜPHANESİ

DEMİRBAŞ NO. *ab323*

SINIFLAMA NO.

ab316

BAĞIŞCI

GELİŞ TARİHİ

YEREL YÖNETİMLERİN KORUMA ETKİNLİKLERİNDE ROLÜ VE ÖNEMİ, YEREL ÖLÇEKTE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Böylesine önemli bir işlevi olan kurultayda konuşma fırsatı bulmuş olmanın mutluluğumu ifade edecek kelime bulamıyorum. Bu önemli kurultayı düzenleyenlere ve bana bu fırsatı tanıyanlara teşekkür edip, saygılar sunarak konuşmama başlamak istiyorum.

Yerel yönetimlerin koruma etkinliklerinde rolü ve önemi, yerel düzeyde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri konusunda değerli heyetinize arz edeceklerimi şöylece özetlemek istiyorum.

1 — Bildiğiniz gibi Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun almış olduğu 5.8.1988 tarih ve 264 sayılı ilke kararı ile Kapadokya Bölgesinin tümünde Nazım İmar planları hazırlanıncaya kadar bölgede her türlü yapılaşmayı durdurmuş bulunmaktadır. Ancak,

a) Her şeyin hızla değişip geliştiği günümüzde her türlü yavaşlamaya ve duraksamaya hiç tahümmül olmamasına rağmen adı geçen Nazım İmar planı'na daha ne zaman başlanıp ne zaman bitirileceği bile bilinmemektedir. Dolayısıyla yasal düzenlemeler yapılaşma hızına ayak uyduramamakta ve bölge hızla tahrip olmaktadır.

b) Bu hızlı yapılaşmayı durdurmak hakkına ülke turizmi ve ekonomisi açısından sahip olduğumuzu sanmıyorum. Ancak, bölgenin tahrip olmasına da göz yummamız asla söz konusu olamaz. Hal böyle olunca yasal düzenlemelerin ve devlet çarkının bu hıza ayak uydurmasını sağlamak zorunlu hale gelmiş bulunmaktadır. Tüm bunların ışığında;

2 — Kapadokya bölgesi'nde Nazım İmar planı tamamlanmış tek yer olan Ürgüp'te bile mevcut Nazım İmar planı uygulamakta güçlük çekmekteyiz. Çünkü Nazım İmar planı ile birlikte ve daha sonraları Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu ile Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun almış olduğu kararlar birbiri ile çelişmekte ve uygulayıcı durumundaki belediyeleri şaşkına çevirmektedir. Şöyle ki; Anıtlar Yüksek Kurulu'nun Nazım İmar planı ile birlikte aldığı 15.3.1975 tarih ve 8303 sayılı kararında ilçeye giriş-çıkış yollarının 14,5 metre genişliğe çıkarılması öngörülmüş, ancak Bölge Kurulunun aldığı 3447 sayılı karar ile bu yol kenarındaki evlerin çoğu eski eser olarak tescil edilince öteki kararın ve imar planı'nın uygulanması da söz konusu olamamıştır.

Bir başka örnek ise yine Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 1986 yılında almış olduğu karar gereğince yapılan 1/1000 ölçekli Nazım İmar planı'nda turistik tesis alanı olarak ayrılan Turban Tesisleri alanı ve Çimenli Tesislerinin bulunduğu alanda bu karar gereğince imar uygulaması yapılmış olmasına rağmen daha sonra Bölge Kurulu aldığı 3447 sayılı kararda Çimenli tesisleri alanını doğal sit alanı olarak kabul etmiş, Turban tesisleri alanını ise plan dışı bırakıp Milli Park sınırı içine iterek daha önceki karar gereği yapılan imar uygulamalarını çıkmaza sokmuştur. Bu da kurullar arası alınan çelişkili kararların bölgedeki birçok örneğinden bir başkasıdır.

3 — Tüm bölgelerde olduğu gibi Kapadokya Bölgesi de çok hızlı bir değişim ve yapılaşma içinde bulunmaktadır. Ancak bölgenin hemen hemen tümü doğal sit alanı durumunda olduğundan bölgedeki en küçük bir yapılaşma hareketi izin gerektirmekte ancak, bu iznin alınması aylar hatta zaman zaman yıllar aldığından bu da ya kaçak yapılaşmayı arttırmakta, yada yasaya saygılı vatandaşı çaresiz duruma sokmaktadır.

Çözüm olarak, bölge kurullarının kaldırılıp illerde valilerin başkanlığında il kurullarının kurulmasını öneriyorum. Böyle olunca kararların daha hızlı çıkması sağlanacak ve vatandaşın mağdur duruma düşmesi önlenmiş gibi kaçak yapıların önü alınacak ve böylece mülki ve mahalli makamlar vatandaş ile karşı karşıya getirilmemiş olacaktır. Ayrıca bunun bir başka yararı da mülki ve yerel yöneticilerin mahallinde kendi verdikleri kararlara daha çok sahip çıkmaları ve çarpık yapılaşmayı önlemeleri söz konusu olacağından bu doğal ve tarihi değerlerimiz günbe gün yok olmaktan kurtarılacaktır. Çünkü kararı alan ve uygulayan organların birlikteliği sağlanmış olacaktır. Bu maddeden olarak,

4 — Bölge Kurulu uygulamasında ne gariptir ki bölgeyi çok iyi tanıyan elemanlar ve teknik adamlar kurul dışında bırakılmakta ancak, bölgeyi hiç tanımayan başka bölgelerin insanları başka yöreler için yöreyi tanımadan bağlayıcı kararlar alarak yukarıda arzetmeye çalıştığım kargaşa - gecikme ve çaresizliklere neden olmaktadır. Söz gelişi Ürgüp Müzesi Müdürü bölgemizi çok iyi tanıdığı halde Kayseri Bölge Müdürü Kurul üyesidirler. İşte bu nedenle il kurulları bu sakıncayı da ortadan kaldıracaktır.

5 — 2863 Sayılı Yasada müze müdürlüklerine hiç bir yetki tanınmadığı halde genelgelerle ve günlük emirlerle bu konuda görevler verilme çabaları çok yanlış olup, hem otorite boşluğu hem kargaşa yaratmaktadır. Bu konuda acilen yeni yasal düzenlemelere gidilmesi zorunlu görülmektedir. Çünkü müze müdürlükleri kendilerine yapılan küçük ve esasa tesir etmeyen olaylarda karar verebilme yetkisinde olmalılardır.

6 — Yine 2863 Sayılı Yasada görevlerini yerine getirmeyen, yanlış uygulama yapan ve ya yanlış uygulamalara izin veren belediyeler için valiliklere daha çok yetki verilmesi yerinde olacaktır. (Ürgüp Belediyesi olarak biz bu tür yanlış uygulamalara izin vermediğimiz gibi ayrıca çarpık yapılaşmalar konusunda bir uygulamamız da söz konusu olmamasına rağmen) bölgedeki bu tür uygulamalarda il Valiliği'nin sadece görevi ihmalden başka bir işlem yapamaması sıkıntılar yaratmakta olup, bu konuda da yeni bir yasal düzenleme ile il Valiliklerinin daha çok yetki ile donatılmasının çok yerinde olacağını düşünmekteyiz.

7 — Bir başka ve her zaman biz yerel yöneticileri ve mülki makamları, zor durumda bırakan konu ise: Doğal ve tarihi sit alanlarının daha önceki tespit edilmişindeki yanlışlardır. Daha önce doğal ve tarihi hiçbir özelliği olmayan bir çok yerin sit alanı olarak kabul edilmesi bölgede yeni yapılaşmalar konusunda sıkıntı yaratmakta olup, bölgenin hemen hemen hepsi ve ilçemizin tümü sit alanı olan Ürgüp ve yöresinde sayısız engeller ortaya çıkarmaktadır. Hal böyle olunca tüm Kapadokya'da belki de ülke genelinde sit alanlarının yeniden gözden geçirilmesi ve esas özelliği olan sınırlara ve de sayılara getirilmesine süratle ve büyük gereklilik bulunmaktadır. Çünkü koruma amacıyla ama yanlış çizilmiş bazı sınırlar ve yanlış verilmiş kararlar, hem yeni gelişmelere engel teşkil etmekte hemde sosyal zorluklar yaratıp vatandaşı ve yöneticileri zor durumda bırakmaktadır.

8 — Bir başka öneri olarak şunu söylemem mümkündür. Değerli heyetinizin bildiği gibi bugün Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak bölgelerde Rö-löve Anıtlar Bölge Kurulları mevcuttur. Ancak yeteri kadar teknik eleman ve donanımdan yoksundurlar. Bunun yanında belediyelerde de her zaman yeteri kadar ve arzu edilen düzeyde mimar, mühendis ve restoratör gibi teknik personel bulunmadığı bir gerçektir. Bunun içindir ki Rö-löve ve Anıtlar Bölge Kurullarının yeteri kadar teknik eleman ile donatılarak çevre belediyeler ve mülki makamlardan gelecek teknik eleman talebini karşılamak suretiyle yanlış uygulamaların ve teknik yetersizliklerin daha işin başında giderilmesi mümkün olacaktır.

9 — Tüm bunların dışında çok önemli bir konuda, tarihi ve doğal sit alanı içindeki eserlerin sayıca çok ve de yoğun olduğu bölgelerde bunların teker teker tapuya tescil edilmeleri gerekliliği uygulamada güçlükler yaratmakta olup, gerekli yasal düzenlemeler yapılarak söz konusu yerlerdeki yapılaşmalar konusunda, bu yerlerin liste adreslerinin belediye, müzeler, yada mülki makamlara verilmek suretiyle izin ve yapılaşma ruhsatları konusunda bir kolaylık getirilmesi özellikle Ürgüp ve Kapadokya gibi tüm bölgenin sit alanı ilan edildiği yerlerde büyük bir sıkıntıyı ortadan kaldıracaktır.

10 — Değerli kurultayın seçkin katılanları; arzetmek istediğim çok önemli bir konu ise şudur: Kapadokya gibi çok önemli bir tarihi ve doğal güzellik potansiyeline sahip ve adım adım tüm bölgenin bir doğal ve tarihi sit alanı olarak kabul ve ilan edildiği bölgelerde bütün bölge için sürekli kontrol ve denetim yapacak araç gereç ve elemanla donatılmış bir bölge zabıtasının kurulması ve valilikler emrine verilerek, tüm bölgenin her zaman taranması yerinde ve anında yanlış ve izinsiz yapılaşmalara müdahale edilmesi çok yerinde olacak ve yanlış uygulama ve yapılaşmaları ilgili makam ve yerlere hemen bildirerek hem vatandaşın mağdur olmaması hemde suç işlememesi sağlanmış olacaktır.

11 — Sayın Başkan, değerli yöneticiler, değerli üyeler; Devlet katında çok iyi niyetler ile alınan kararların daha alt kademelerde bürokratik kargaşaya gömülüp kaybolmaması ve de bu konularda vatandaşın mağdur olmaması yanında devletin de zaafa uğramaması, tüm bunların dışında birer insanlık mirası olan doğal ve tarihi değerlerimizin kaybolmaması için aynı zamanda da imar ve gelişmemizinde sekteye uğrayıp yavaşlamadan yürümesi için fikir önerilerimizi değerli heyetinize arz etmeye çalıştım. Beni sabırla dinlediğiniz için teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum.

Bu kurultayı toplayanları ve bu değerlerimizin korunmasında emeği geçenleri eminim ki insanlık tarihi minnetle anacaktır. Bu vesileyle hepimizi tekrar selamlıyor, teşekkür ediyorum.